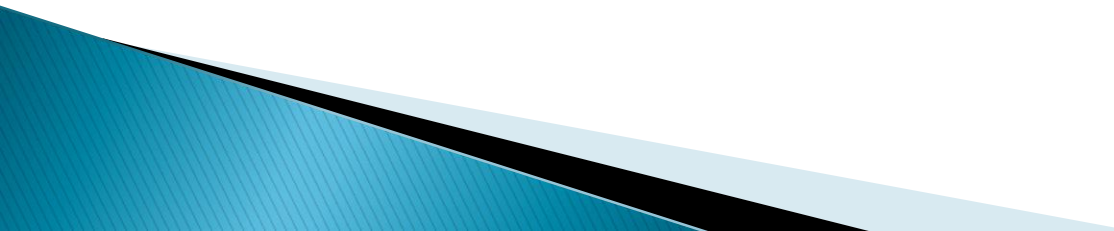

Różnice w funkcjonowaniu dziecka 6- i 7- letniego

Anna Breska, Agnieszka Bernacka
PPP Starogard Gd.

- ▶ Między 6 a 7 rokiem życia następuje w rozwoju dziecka ogromny skok rozwojowy – przyspieszenie rozwoju.
  - ▶ 6 – latek jest dzieckiem przed zmianami lub w trakcie tych zmian.
  - ▶ 7– latek jest dzieckiem po zmianach.
-

Dziecko 6-letnie

Zmiany są związane z biologicznym dojrzewaniem układu nerwowego, szczególnie w zakresie wyższych czynności nerwowych związanych z dojrzewaniem okolic kory mózgowej w płatach czołowych (odpowiedzialnych za kontrolę impulsów, planowanie itp.) U dziecka 6 – letniego proces dojrzewania układu nerwowego nie jest ukończony. Wynika z tego mniejsza dojrzałość różnych funkcji i sprawności. Przeważają procesy pobudzenia nad hamowaniem, funkcja hamowania i kontroli nie jest jeszcze w pełni wykształcona. Występuje dominacja części podkorowej mózgu odpowiedzialnej za impulsy i emocje, w związku z tym charakterystyczną cechą funkcjonowania i zachowania dziecka jest impulsywność, pobudliwość, ruchliwość oraz duża emocjonalność.

ROZWÓJ FIZYCZNY

- ▶ Dziecko jest ogólnie sprawne ruchowo, ruchy stają się coraz bardziej celowe, zręczne, wzrasta koordynacja wzrokowo-ruchowa, wzmacnia się kośćce i muskulatura ciała, ale proces różnicowania między układem kostnym i mięśniowym nie jest jeszcze ukończony, np. w obrębie kości nadgarstka, co powoduje mniejszą sprawność manualną, mniejszą kontrolę ruchów precyzyjnych, które są warunkiem wykonywania czynności pisania. Dziecko lubi rysować, robi to chętnie i sprawnie, ale nie jest w pełni gotowe do nauki pisania w liniaturze.

ROZWÓJ FIZYCZNY

- ▶ Występuje bardzo duża potrzeba ruchu, która jest związana z procesem automatyzacji i tworzeniem się schematów ruchowych po to, aby ruchy stawały się coraz bardziej celowe i oszczędne, potrzebne jest wielokrotne powtarzanie ruchów.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

UWAGA

- ▶ Dziecko coraz lepiej koncentruje uwagę, ale nadal dominuje uwaga mimowolna, niezależna od woli. Dziecko słabo jeszcze kieruje swoją uwagą, skupia ją przede wszystkim na sprawach dla niego interesujących i ciekawych, nie umie często skupić się na tym, co go nudzi lub na polecenie. **Uwaga dowolna, zależna od woli i wynikająca z konieczności skupienia się zaczyna się dopiero kształtować.**
- ▶ Duża jest zmienność uwagi (fluktuacja), podatność na rozproszenia, męczliwość, dziecko może skupiać się na wybranym, interesującym go szczególe, a nie ogarniać uwagą całości zagadnienia. **Jest w stanie skupić się na ok. 20 minut na interesującym go zajęciu.**
- ▶ W związku z pobudliwością procesów nerwowych dziecko szybko wyczerpuje się, potrzebuje częstych przerw, odpoczynku, regeneracji sił. Ma dużą energię, więc następuje to szybko. Przerwy w pracy są niezbędne, dziecko głodne lub zmęczone nie jest w stanie pracować i jest nieposłuszne.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

PAMIĘĆ

- ▶ Dziecko potrafi już bardzo dobrze zapamiętywać treści piosenek i wierszy itp., ale dominuje pamięć mimowolna, dziecko zapamiętuje to, co go zacieka, pamięć ma charakter wyobrażeniowy i spostrzeżeniowy, dziecko zapamiętuje to, co sobie wyobraża lub zobaczyło, wynika to z dominacji myślenia konkretno-wyobrażeniowego, a słabego jeszcze myślenia słownego i pojęciowego.
- ▶ Pamięć rozwija się poprzez działanie.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

MYŚLENIE

- ▶ Dominuje myślenie konkretno-obrazowe, przedoperacyjne, myślenie oparte jest na spostrzeżeniach i wyobrażeniach. Słaby jest rozwój myślenia za pomocą słów i pojęć.
- ▶ Myślenie wyraża się w działaniu i pozostaje w ścisłym związku z działaniem, przejawia się poprzez rozwiązywanie problemów w zabawie i wykonywanie konkretnych czynności.
- ▶ Myślenie jest impulsywne i subiektywne, zależne od bodźców emocjonalnych, egocentryczne. Dziecko ma trudności z przyjmowaniem perspektywy drugiej osoby. Sądy są naiwne i pochopnie wydawane.
- ▶ Myślenie matematyczne kształtuje się w toku działania, manipulacji przedmiotami, w zabawie, opiera się na gromadzeniu własnych doświadczeń, dokonywaniu obserwacji, porównywaniu itp.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

MOWA

- ▶ Częste są wady wymowy i niewyraźna artykulacja, niepełna modulacja głosu, stąd dzieci są często krzykliwe i piskliwe, mała jest przejrzystość wypowiedzi, dzieci nie znają i nie rozumieją jeszcze wielu słów i pojęć, język ma charakter konkretny, związany z codziennym doświadczeniem dziecka, mowa jest ekspresyjna, pełna wykrzykników, pytańników itp.

FUNKCJE PERCEPCYJNO- MOTORYCZNE

- ▶ Poznawanie otaczającego świata ma charakter wielozmysłowy, doświadczalny, z czasem coraz bardziej zwiększa się kontrola wzroku i zaczynają dominować spostrzeżenia wzrokowe.
- ▶ Analiza i synteza wzrokowa i słuchowa oraz koordynacja pracy analizatorów nie jest w pełni wykształcona, zależna jest od poziomu rozwoju danego dziecka, duże mogą być różnice w tym zakresie.

ROZWÓJ EMOCJONALNO-SPOŁECZNY

- ▶ Dziecko charakteryzuje się dużą zmiennością i intensywnością stanów emocjonalnych, doświadczane emocje są gwałtowne i intensywnie przeżywane. Z uwagi na słabsze możliwości hamowania i mniejszą dojrzałość układu nerwowego, dziecko może być labilne emocjonalnie, łatwo przechodzić od przeżywania jednych emocji do drugich np. od śmiechu do płaczu,
- ▶ Skłonność do gwałtownych wybuchów gniewu, złości, zachowań agresywnych, agresji słownej, zazdrości. Dopiero zaczyna kształtować się zdolność do powściągnięcia emocji i kontroli ich wyrażania.
- ▶ Często obserwowane zachowania i reakcje: egocentryzm, egoizm, silne poczucie własności, zaborczość, trudności z przyjmowaniem perspektywy innej osoby, upieranie się przy swoim.

ROZWÓJ EMOCJONALNO-SPOŁECZNY

- ▶ Dziecko 6-letnie przeżywa „kryzys uczuciowy”, ma skłonność do przeżywania silnych i gwałtownych emocji, jest mało odporne na niepowodzenia, porażkę lub krytykę, bardzo wrażliwe na pochwałę, głównie w oparciu o pochwałę buduje motywację do pracy, na krytykę reaguje buntem, zniechęceniem i odmową, gdy napotka na przeszkodę, może zniszczyć to, co do tej pory robiło, np. własny rysunek.
- ▶ Nie jest w stanie w sposób świadomy kontrolować swojego postępowania, nie dokonuje z własnej potrzeby samooceny swojego zachowania, nie można oczekiwać, że dziecko będzie miało poczucie odpowiedzialności oraz refleksyjności, ma trudności z przewidywaniem skutków własnych działań.

ROZWÓJ EMOCJONALNO- SPOŁECZNY

- ▶ Duża pobudliwość i ruchliwość szybko wyczerpują energię, dziecko szybko się męczy, potrzebuje częstych przerw i odpoczynku na regenerację sił. Dziecko zmęczone, ze „spadkiem energetycznym” jest „nieznośne”.
- ▶ Dzieci słabo jeszcze rozumieją zewnętrzne normy i nakazy, raczej kierują się własnym kodeksem i poczuciem sprawiedliwości, odróżniają dobro od zła i co wolno, a czego nie, próbują dostosować się do obowiązujących norm, ale pobudki takiego działania wynikają z osobistych celów, są raczej mało związane z celami ogólnymi dotyczącym normy lub celami innej osoby.

Dziecko 7-letnie

ROZWÓJ FIZYCZNY

- ▶ Nadal duża ruchliwość i zapotrzebowanie na ruch, lecz pojawia się ekonomiczność ruchów i ich podporządkowanie kontroli wyższych czynności nerwowych. Dziecko zaczyna w sposób świadomy kierować swoją aktywnością ruchową i nie stanowi już ona wyraźnej potrzeby rozwojowej.
- ▶ Zanikają różnego rodzaju zbędne ruchy i współruchy, zwiększa się koordynacja ruchowa.
- ▶ Nadal z powodu nie ukończonego procesu kostnienia nadgarstka mała jest wytrzymałość na długotrwałą pracę manualną, wymagającą precyzji ruchowej.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

Pamięć

- ▶ Pojawiają się zaczątki **pamięci dowolnej**, dziecko zaczyna kierować procesem pamięci.
- ▶ Najpierw próbuje celowo sobie coś przypomnieć. Potem uczy się celowo coś zapamiętywać.
- ▶ Dziecko w wieku 7 lat nie potrafi jeszcze ocenić i sprawdzić tego, czego się nauczyło.
- ▶ Wraz z rozwojem myślenia rozwija się pamięć logiczna, która umożliwia np. zapamiętywanie tekstu, dzięki rozumieniu jego całości, sensu, zależności w nim występujących.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

Uwaga

- ▶ Dopiero w 7 roku życia zaczyna się kształtować **uwaga dowolna**, zależna od woli. Dziecko potrafi skupić się na polecenie i kierować swoją uwagę na treści, które są mniej dla niego interesujące.
- ▶ Wzrasta wytrwałość przy pracy i gotowość do znoszenia związanego z nią dyskomfortu np. zmęczenia.
- ▶ Dziecko 7-letnie nie potrafi jeszcze koncentrować się przez całą lekcję (chyba, że treści są bardzo interesujące, a sposób przekazywania urozmaicony). W dużej mierze uwaga zależy od temperamentu dziecka. Dziecko spokojne dłużej będzie koncentrowało uwagę, dziecko żywe i ruchliwe będzie miało uwagę bardziej podzieloną i przerzutną.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

Myślenie

- ▶ Rozwija się myślenie operacyjne, które przestaje być zdominowane przez percepcję (sposstrzeżenia wzrokowe).
- ▶ Operacyjność myślenia polega na tym, że operacja – czynność – może zostać wykonana zarówno fizycznie, jak i w myśli, ma swoją umysłową reprezentację i jest umysłowo odwracalna.
- ▶ Dopiero gdy dziecko osiągnie poziom myślenia operacyjnego, co zaczyna się dziać w wieku lat 7, jest w stanie antycypować obrazy i przewidywać skutki zdarzeń.
- ▶ W związku z tym rozpoczyna się uwalnianie myślenia od egocentryzmu, dzieci zaczynają być zdolne do uwzględniania perspektywy drugiej osoby.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

- ▶ Zaczynają pojawiać się strategie myślenia – od chaosu, metody prób i błędów, czynności stereotypowych (powtarzane mimo braku rezultatów) do czynności zorganizowanych według zasad i reguł.
- ▶ Pojawiają się początki myślenia krytycznego. Zdolność do powstrzymania się od wydawania ostatecznego sądu do czasu zebrania wystarczającej ilości informacji.
- ▶ Wyobrażenia w wieku 7 lat stają się z wyobraźni mimowolnej, **wyobraźnią dowolną** – kierowaną i twórczą. Zaczynają się pojawiać związki logiczne i reguły. Wyobrażenia zaczynają być uporządkowane i prowadzące do celu.

ROZWÓJ FUNKCJI POZNAWCZYCH

Mowa

- ▶ Dziecko w wieku 7 lat zaczyna wytwarzać hierarchię pojęć, porządkuje je w systemy, włącza do klas pozostających wobec siebie w stosunkach logicznych np. róża, tulipan – to kwiaty, dąb i jabłoń – to drzewa, a drzewa i kwiaty to rośliny.
- ▶ Definiowanie – dopiero w wieku 7 lat przeważają definicje opisowe: dziecko, na pytanie: „Co to jest?” podaje kilka właściwości przedmiotu, jego funkcje, istotne i nieistotne cechy itp..
- ▶ Brak jeszcze dbałości o ścisłość i przejrzystość wyrażania myśli. Opisy i relacje mogą być żywe i barwne, ale nie zawsze zwarte, uporządkowane i logicznie spójne.
- ▶ Dopiero dziecko 7-letnie zaczyna sprawnie opisywać czynności widziane na obrazkach (wcześniej nazywa jedynie osoby, przedmioty) Stąd też wcześniejsze trudności np. z rozumieniem historyjek obrazkowych.

FUNKCJE PERCEPCYJNO- MOTORYCZNE

- ▶ Wzrasta sprawność pracy analizatorów: wzrokowego, słuchowego i kinestetyczno-ruchowego oraz ich współpraca, co wiąże się z większą dojrzałością struktur mózgowych.
- ▶ Dziecko coraz sprawniej różnicuje spostrzeżenia wzrokowe i słuchowe, usprawniają się funkcje percepcji wzrokowej i percepcji słuchowej w zakresie dokonywania analizy i syntezy głoskowej i sylabowej, co jest podstawą do kształtowania się wyższych czynności umysłowych np. czytania i pisanie.

ROZWÓJ EMOCJONALNO-SPOŁECZNY

- ▶ Wraz z rozwojem języka zaczyna przeważać słowna ekspresja emocji nad fizyczną.
- ▶ Pojawia się umiejętność powściągnięcia emocji. Następuje rozwój uczuć wyższych – intelektualnych, społecznych, moralnych, estetycznych.
- ▶ Większa jest kontrola emocji oraz zdolność ich opisu i różnicowania.
- ▶ Radość odczuwana z efektu końcowego, nie tylko z samej czynności.
- ▶ Początki uwzględniania intencji. Dziecko zaczyna podejmować perspektywę innych osób, zaczyna być skłonne do refleksji, bardziej ugodowe.
- ▶ Dziecko jest spokojniejsze, mniej pobudliwe emocjonalnie, bardziej stabilne, wycisza się „kryzys” związany z gwałtownością wybuchów emocjonalnych i labilnością.

WNIOSKI

- ▶ 6-latek przy prawidłowym rozwoju wykształca dobry poziom do podejmowania zadań edukacyjnych.
- ▶ **Jednak jest „jakościowo” innym dzieckiem niż 7 - latek.**
- ▶ Obecnie w klasie pierwszej zaczniemy spotykać większą liczbę 6-latków niż 7-latków.
- ▶ Nabywanie przez dziecko nowych kompetencji jest uwarunkowane **dojrzwaniem biologicznym**, na które mamy niewielki wpływ. Na pewno możemy jednak stymulować te zmiany we właściwym, sprzyjającym dla dziecka, kierunku.
- ▶ Różnice w funkcjonowaniu dzieci 6- i 7-letnich obejmują najistotniejsze obszary rozwojowe: procesy orientacyjno-poznawcze: uwagę, pamięć, myślenie oraz emocjonalno-społeczne.

WNIOSKI

- ▶ Charakterystyczną cechą funkcjonowania i zachowania dziecka 6-letniego jest impulsywność, pobudliwość ruchowa i duża emocjonalność, co wynika z przewagi procesów pobudzenia nad hamowaniem, funkcja hamowania i kontroli nie jest jeszcze w pełni wykształcona.
- ▶ Do kształtowania się rozumowania i myślenia u dzieci 6-letnich konieczne są konkretne działania na przedmiotach i obrazach.
- ▶ Podstawową aktywnością i potrzebą rozwojową dziecka 6-letniego jest **zabawa**. Uczenie się jest okazjonalne, mimowolne i poprzez zabawę. Aby się uczyć, dziecko musi doświadczać, manipulować przedmiotami oraz być zainteresowane i zaciekawione.

WNIOSKI

- ▶ Dojrzewanie struktur neurologicznych odpowiedzialnych za pracę analizatorów: wzrokowego, słuchowego i kinestetyczno–ruchowego nie jest ukończone, co skutkuje różną gotowością dzieci do podejmowania nauki czytania i pisania. Potrzebna jest indywidualizacja wymagań i dostosowanie ich do możliwości i dziecka.
- ▶ Dziecko 6–letnie nie jest w pełni gotowe do nauki pisania w liniaturze.
- ▶ Uwaga dowolna, zależna od woli i wynikająca z konieczności skupienia się zaczyna się dopiero kształtować. Dziecko jest w stanie skupić się na ok. 20 minut na interesującym go zajęciu.
- ▶ Dziecko potrzebuje częstych przerw, odpoczynku do regeneracji sił.

WNIOSKI

- ▶ Poznanie otaczającego świata u 6-latków ma charakter wielozmysłowy.
- ▶ W zachowaniu dominują emocje, a nie normy i zasady.
- ▶ Ważną potrzebą rozwojową dziecka 6-letniego jest aktywność ruchowa, a możliwości kontrolowania jej są niewielkie.
- ▶ Oczywiście są różnice indywidualne pomiędzy dziećmi. Są tzw. „dobre 6-latki”, których rozwój zbliża się do rozwoju dzieci 7-letnich. Są też „słabsze” 6-latki, których rozwój będzie bliższy dzieciom 5-letnim.

▶ Dziękujemy za uwagę.

